

POSTANOWIENIE

Dnia 25 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Funduszu [...] w likwidacji w W.

przeciwko I.B.

o zapłatę,

oraz z powództwa wzajemnego I. B.

przeciwko Funduszowi [...] w likwidacji w W.

o dodatek stażowy

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Spółecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 maja 2016 r.,

zażalenia powódki wzajemnej I. B. na postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia

4 listopada 2015 r.,

uchyła zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 4 listopada 2015 r., , Sąd Okręgowy – Sąd Pracy w W. – w sprawie z powództwa Funduszu [...] przeciwko I. B. o zapłatę oraz z powództwa wzajemnego I. B. przeciwko Funduszowi [...] o dodatek stażowy – odrzucił skargę kasacyjną pozwanej (powódki wzajemnej) I. B. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy w W. z dnia 4 grudnia 2014 r.

W uzasadnieniu powyższego postanowienia Sąd Okręgowy wskazał, że 31 grudnia 2014 r. dobiegł końca proces likwidacji FOZZ; 5 stycznia 2015 r. Minister

Finansów zatwierdził bilans zamknięcia „FOZZ w likwidacji” sporządzony przez likwidatora Funduszu. Na podstawie art. 12 i art. 13 ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o zniesieniu i likwidacji niektórych funduszy (Dz.U. Nr 89, poz. 517), po zakończeniu likwidacji, likwidator sporządza bilans zamknięcia, podlegający zatwierdzeniu przez Ministra Finansów. Po zatwierdzeniu bilansu zamknięcia przez Ministra Finansów pozostałe po likwidacji funduszu środki majątkowe przechodzą na rzecz Skarbu Państwa. Środki pieniężne podlegają przekazaniu na rachunek dochodów budżetu państwa. W związku z likwidacją FOZZ nie pozostawił on następcy prawnego (cały majątek funduszu spieniężono w toku postępowania likwidacyjnego; nie istnieje podmiot, który przejąłby zobowiązania państwowej osoby prawnej z mocy prawa).

Sąd Okręgowy powołał się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2002 r., V CKN 1100/00 (OSNC 2003 nr 1, poz. 11), że nieusuwalna następcza utrata zdolności sądowej strony uzasadnia umorzenie postępowania na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. W uzasadnieniu powołanego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że konsekwencją ujawnienia w postępowaniu (...) definitywnego braku ogólnego następcy prawnego powoda jest niedopuszczalność wyrokowania. Pierwotny nieusuwalny brak w zakresie zdolności sądowej prowadzi w postępowaniu pierwszoinstancyjnym do odrzucenia pozwu (art. 199 § 1 pkt 3 i § 2 k.p.c. w związku z art. 71 k.p.c.), natomiast nienaprawialna, następcza utrata zdolności sądowej uzasadnia umorzenie postępowania na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. Stanowisko to potwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 kwietnia 2011 r., II PK 267/10, LEX nr 795781, podkreślając, że nienaprawialna następcza utrata zdolności sądowej strony uzasadnia umorzenie postępowania na podstawie art. 355 § 1 k.p.c., a nie jego zawieszenie.

Według Sądu Okręgowego w postępowaniu wszczętym na skutek przedmiotowej skargi kasacyjnej, występuje brak zdolności sądowej jednego z uczestników postępowania. Okoliczność ta ma znaczenie dla stwierdzenia dopuszczalności samej skargi kasacyjnej wniesionej przez drugą stronę procesu. Wstępna faza badania dopuszczalności skargi kasacyjnej nie jest prostą kontynuacją postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem. Z tego też względu, jeżeli utrata bytu prawnego strony następuje przed wniesieniem skargi, to

brak jest podstawy do zawieszenia postępowania na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c., czy też jego umorzenia, gdyż powyższe instytucje mają zastosowane, gdy przeszkody wpływające na tok sprawy wystąpiły po wszczęciu kolejnego etapu procesu, a więc w toku postępowania kasacyjnego (po skutecznym wniesieniu skargi).

Sąd Okręgowy powołał się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 1997 r., II CKN 222/97, (OSP 1998 nr 5, poz. 91), że kasacja wniesiona przez stronę (uczestnika) nie posiadającą zdolności sądowej podlega - jako niedopuszczalna - odrzuceniu (art. 393⁵ k.p.c.). Likwidacja powoda (pozwanego wzajemnego), doprowadziła do utraty zdolności sądowej przez stronę procesu - FOZZ, co nastąpiło przed wniesieniem skargi kasacyjnej i powoduje niedopuszczalność skargi kasacyjnej. Strona powodowa (pozwany wzajemny) przestał istnieć wskutek zakończenia procesu likwidacji, a jednocześnie brak jest następcy prawnego, który odpowiadałby za zobowiązania FOZZ. W konsekwencji skargę kasacyjną należało odrzucić jako niedopuszczalną, wobec następczego braku podmiotu procesu po stronie powodowej (pozwanej wzajemnej).

Powyższe postanowienie Sądu Okręgowego zażaleniem zaskarżyła pozwana (powódka wzajemna) I. B. zarzucając naruszenie przepisów postępowania:

- art. 398⁶ § 1 i § 2 k.p.c. przez orzeczenie o odrzuceniu skargi kasacyjnej na podstawie przepisu nie dającego podstaw do takiego działania sądu (art. 398⁶ § 1 k.p.c.);

- art. 213 § 1 k.p.c. w związku z art. 228 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie wobec powszechnej wiedzy, że Fundusz [...] był agendą rządową powołaną do skupowania długu zagranicznego państwa poniżej jego nominalnej wartości, a nie zwykłą spółką celową;

- art. 229 k.p.c. przez jego niezastosowanie, polegające na nieuwzględnieniu okoliczności wskazanych przez stronę przeciwną w toku postępowania, a dotyczących jej statusu prawnego Skarbu Państwa;

- art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 316 § 1 k.p.c. przez brak wyjaśnienia podstawy faktycznej i prawnej zaskarżonego postanowienia, brak wskazania przepisów prawa materialnego, na których Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie oraz

brak wskazania źródeł ustaleń co do majątku zlikwidowanego funduszu i brak odniesienia się do treści pism oraz pełnomocnictwa złożonego w sprawie przez pełnomocnika reprezentującego Skarb Państwa - Wojewodę [...];

- art. 387¹ k.p.c. w związku z art. 212 § 1 k.p.c. wobec braku wyjaśnienia kwestii dotyczącej siedziby i adresu FOZZ w likwidacji pomimo złożenia takiego wniosku przez pozwaną powódkę wzajemną;

- art. 67 § 2 k.p.c. w związku z art. 64 § 1 i § 1¹ k.p.c. przez nierozważenie i nieustalenie jednostki organizacyjnej, przez którą w sprawie mógł działać Skarb Państwa (Minister Finansów/Wojewoda);

Żaląca się zarzuciła także naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art. 33 k.c. i art. 34 k.c. przez ich niezastosowanie i nieustalenie statusu prawnego FOZZ w likwidacji;

b) art. 40 § 2 k.c. przez jego niezastosowanie, wobec uznania FOZZ za państwową osobę prawną, której mienie zostało przejęte przez Ministra Finansów;

c) art. 3, art. 6, art. 10 ust. 2, art. 11 ust. 4, art. 12, art. 13 ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o zniesieniu i likwidacji niektórych funduszy przez uchylenie się od ustalenia rzeczywistego następstwa prawnego i procesowego Skarbu Państwa w zakresie zobowiązań zlikwidowanego FOZZ.

Ponadto żaląca się podniosła zarzut nieważności postępowania, pozbawienia skarżącej konstytucyjnego prawa do sądu.

Żaląca się wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pozwanej powódki wzajemnej kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wniosła ponadto o uchylenie niezaskarżalnego postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 29 maja 2015 r., sygn. akt XXI Pa .../14, o umorzeniu postępowania zażaleniowego.

Żaląca się wniosła także - w razie ustalenia przez Sąd Najwyższy, że odrzucenie skargi kasacyjnej było przedwcześnie - o zalecenie Sądowi Okręgowemu zażądania od Ministra Finansów doręczenia wszelkich dokumentów związanych z likwidacją FOZZ wytworzonych od 4 grudnia 2014 r., a w szczególności: - sprawozdania z procesu likwidacji, bilansu zamknięcia FOZZ w likwidacji; korespondencji z organami państwa, w szczególności z Sejmem RP i

Wojewodą, dokumentacji bankowej związanej z przelewem środków finansowych z rachunków FOZZ w likwidacji i dalszego transferu tych środków, dokumentacji związanej z przekazaniem pozostałego mienia i zobowiązań zlikwidowanego FOZZ.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

Uzasadnienie zaskarżonego postanowienia nie zawiera adekwatnej analizy sukcesji należności i zobowiązań Funduszu [...]. Doszło do naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. przez brak wyjaśnienia podstawy faktycznej i prawnej zaskarżonego postanowienia, brak wskazania przepisów prawa materialnego, na których Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie oraz brak wskazania źródeł ustaleń co do majątku zlikwidowanego funduszu. W uzasadnieniu postanowienia nie odniesiono się do treści pisma złożonego przez pełnomocnika reprezentującego Skarb Państwa - Wojewodę [...] (k. 306 akt sprawy), z którego wynika, że doszło do przejścia uprawnień po zlikwidowanym Funduszu [...] na Skarb Państwa – Wojewodę. Wojewoda [...] udzielił radcy prawnemu pełnomocnictwa do występowania w tej sprawie, również przed Sądem Najwyższym (k. 307 akt sprawy).

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie I CZ 106/13 przypomniał, że brak zdolności sądowej stwarza przeszkodę do merytorycznego rozpoznania sprawy przez sąd (art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.), a rozpoznanie sprawy mimo braku tej zdolności prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.). Słusznie uznał jednak, że nie oznacza to, iż stronie, która według sądu pierwszej czy też drugiej instancji jest pozbawiona zdolności sądowej, nie przysługuje legitymacja do zaskarżenia niekorzystnego dla niej orzeczenia sądowego, mającego charakter wyłącznie procesowy. Kwestia, czy skarżącemu przysługuje zdolność sądowa powinna ostatecznie zostać wyjaśniona w postępowaniu kasacyjnym, skoro w sprawie skarga kasacyjna jest w ogóle dopuszczalna (Legalis nr 819263).

W ocenie obecnego składu Sądu Najwyższego konstatacje te należy także uwzględnić, przy wykładni art. 398⁶ k.p.c. Złożenie akcesu do sprawy przez

podmiot uważający się za następcę prawnego, nie może spowodować odrzucenia skargi kasacyjnej drugiej strony, bez wyjaśnienia tej kwestii.

W tym stanie rzeczy, skoro zaskarżone postanowienie zostało wydane z naruszeniem 328 § 2 k.p.c., art. 398⁶ § 2 k.p.c. należało orzec, jak w sentencji (art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 zd. pierwsze k.p.c.).

kc